Ն. 1839 — 1882 ՅՈՒՆՎԱՐ 16 ՃՈՒՄԱՍ. ԻՐԹԷՍԻ — 23 ԻՆՃԻ ՍԷՆԷ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒՆՎԱՐ 28 ՃՈՒՄԱՍ. ԻՐԹԷՍԻ — Ն. 4839

ԳԻՆԸ ԹԵՐԹԻ

Իսթանպոլ իչին սէնէլիկ մէհէա 10
Այլոր այլ " 5
Իւշ " " 3

Թաշրալար իչին մէհիտիյէ 10
Այլոր այլ " 5
Բոսֆոր իւերէքի պիզէ այիտ տիր-

ԻԼԱՆԼԱՐ

Գիրինէի տէֆտ իչին սաքիրը 3 ղ.
Իքինճի " " " 2 ղ.
Իւչիւնճի " " " 1 ղ.

30 ՓԱՐԱ.

Անանուտի Էֆէնտի

ՄԻՍԻՆԱՏԻ ԷՐՃԻԵԱՍ

Իլան սրրասընա գօնուլմահան իլանաթ ու իխթարաթըն սաքիրը 5 ղ.
Մէքթուպլար Կ. Ց. Փանոսեան խանին եազիլիր
Իսթանպոլտա, Գալաթասա Բէնիշէնպիհ-պազարընտա իրսի խանընտա Ն. 41։

١٢٩٧ ՔԵԱՆՈՒՆԻ ՍԱՆԻ ١٦ — ١٢٩٩ ՐԷՊԻ ԻԼ ԷՎՎԷԼ 4 — 30 ՓԱՐԱ.

ԻԽԹԱՐ

Բազար իրթէսի նիւսխէմիզտէ Գամպայ մէքթուպու տէրճ իտիլէճէք տիր։

* * *

Էսքարը Փարիս 45 ճիւզ միրիմէք իւզրէ, պազը զաթլարա պիր եախօտ պիր գաչար թանէ, պիրէր մէճիտիյէլիք մուպտուզլար կէօնտէրիրմիշ, վէ պազը զէվաթը համիյէթմէնտան պէրայի թէչվիզաթ գապուլինէ հիմմէթ պույրուլմուշ իսի, իմոմ միմարիյէյիմ զաթլարա, թագտիմի թէչէքքիր իտէրէք, էկէր երինէ տէվամը արզու իտէրսէ իսէ պիլտիրմէքսիզին, վէ երինէ եա 45 ճիւզ իչին պիրէր մէճիտիյէ, վէ եախօտ թէքմիլ քիթապըն նրոֆրնը ալմագ իւզրէ իւչէր մէճիտիյէ իթասրնա հիմմէթ իլզէ, պիր դաթ տահա թէչվիզէ հիմմէթլէրինի ըէճա իտէրիզ։

Մէզբիւր քիթապըն պիրինճի ճիլտի, պաղլանմիշ օլտուղու հալտէ, բազար իրթէսինէն պէտ իլզէ, 25էր ղուրուշա սաթըլմագտըր։

Պիրինճի ճիլտ էլլի պիր պուչուգ ճիւղտէ խիթամ պուլմուշ օլուպ, վէ իքինճի ճիլտին տախի էվնճիւ ճիւզիւ պու կիւն չըգմըշ տըր։

ԹԷԼԷԳՐԱՖ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

Փարիս, 27 յունվ.

Ճիւմհուրիյէթ, Մ. Լէօն Սէյի եանընա ճէլլ իթմիշ տիր։

Պու շայիա խի պիր թէեսիր հասըլէթմիշ տիր։

Լօնտրա, 27 յունվ.

Ինկիլիզ զաղէթալարընըն քեաֆֆէսինին զանընճա, Մ. Կամպէթթանըն տիշմէսի մուվագգաթ պիր չէյ տիր։

Խուսուսա թայմընը գավլինճէ, Մ. Կամպէթթա թէեսիր հասըլ իտէրէք, եէնիտէն մէճմուրիյէթինէ կէչճէք տիր։

Փարիս, 27 յունվ.

Ռէյիսի ճիւմհուրիյէթ Մ. տը Ֆրէսինէյի ճէլլ իթմիշ տիր։

Գաղը զաղէթալար, եէնի գապինէին թէատիւք իտէճէկի միւշքիլաթը կէօրէրէք, Մ. Լէօն Սէյտէն մէճմուր պիր գապինէ թէչէքքիլ իտէճէկինի քէշֆ իտիւօրլար։

Անվեր, 27 յունվ.

Պու կիւն ինիգատ իտէն պիր ճէմիյէթտէ թահվիլաթը Օսմանիյէ համիլէրի օլան Պէլէիգալըլար, Իսթանպոլտա գապարլաշըրըլան մուգավէլէյի իթթիհատը արա իլէ գապալ իթմիշլէր։

Սոֆիա, 27 յունվ.

Շուբայը իմարէթ պու սապահ քիչատ օլտու, վէ էօյլէ սօնու իլք տէֆտ իճթիմա իթտի։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Ֆէնէր Բում մէքթէպի քէպրի իչին Բաթրիգխանէ մութասարրֆտա մէարիֆ Նէզարէթի ճէլիլէսինին բուխարթը օրմաղ արզըն պիր բրօկրամ թապ իթթիրիլմէսի և զէրինէ, մութասարը մէղբիւրէ միւտիրի ալէյհինէ իգամէյի տավա օլունմուշ վէ կէչէն կիւն վա գու պարան մուհաքէմէտէ, պու կիպի բրօկրամլարըն թապը իչին նէզարէթի միւշարիէյհանընը բուխարթը լազըմ կէլմէյէճէկինտէն մութասարրֆ միւտիրինին պէրի իւլ զիմմէ չըղտըգը-նը նէզրօղօս եաղրեօր։

Կօրօս նամ Բուսիա զաղէթասընտա պանանտա զանա կէօրէ. Բուսիա տէվլէթի թարաֆընտան թազմինաթը հարպլիկ մէսէլէսի իչին մէճլիս մութասարրֆ Թայնին գրլընան Մ. Թէօրնէր պազը թարիմաթը ճէարտէ կէտտիրիրմիշտիր, միւտիրիէյհ Մ. Թէօրնէր, Բէթերսպուրկա ազիմէթինի չիմտիլիք թէեսիրը իթմիշ տիր։

Ճիւմաա կիճէսի Սթէֆիատա վէ ճիւմաա կիւնիւ Պէյօղլունտա էհէմմիյէթսիզ իչի հարիգ վուգուպուլմուշ տուր։

Ինչէլ մութասարրըֆը Հասան պէյէ իւչիւնճիւ բիրթպէ մէճիսի վէ տէօրանինճիւ բիրթպէ Օսմանի նիշանընարը իհսան պույրուլմուշ տուր։

Պուլղարիսթան գօմիսէրի Նիհատ բաշա պու կիւնլէրտէ Սօֆիատա ավտէթ իտէճէք տիր։ Օրատա էվգաֆ իշլէրինին թէսվիեէսինէ մէճմուր օլան Բէֆիգ պէյին հուզուրունա Եունանիյէ էվգաֆ իշլէրինէ մէճմուրէն Սէրվիճէտէ ազիմէթ իթմիշ օլտուղունատան, Պուլղարիսթան էվգաֆընը թէսվիյէսի իչին Գարէսի էվգաֆ մուհասէպէճիսի սապգը Բէֆիգ էֆէնտի թայինին օլունմաղլա պունուն տախի Սօֆիատա կիտէճէկինի ճէրիտէ եաղրեօր։

Ճէմիյէթի բիւսիմիյէ ազասընան Միլլէյման էֆէնտի թէգաուտ իտիրմիշ տիր։

Իրան սէֆիրի Էմիրի Թուման Միրզա Մօհին խան հազրէթլէրի, ալթֆրանկա փեարմար 6 բազար իրթէսի կիւնիւ ճրզալ օղլունատքի սէֆարէթխանէտէ պիր պալօ վիրճէկինի Իսթանպօլ եաղրեօր։

[illegible] արազիտէ սաքին խրիսթիանլարընը Եունանիսթան թրիսասընա թապի օրմաղ մէսէլէսի իւզրէնինէ, Բում բաթրիգխանէսիյէ Եունան քիլիսասը պէյնինտէ զազը միւզաքէրաթ ճէրէեան իթմիշ օլտուղունու Աթինա զաղէթալարը բիվաեէթ իթմիշ իսէլէր տէ, Բուսմ բաթրիգխանէսինին ըէսամի զաղէթասը օլան Ալիթիխ նամ զաղէթա պու խապերի թէքզիպ իլէ, շիմտիլիք պու պապատէ հիչ պիր թէչէպիւս օլմասընը բիվաեէթ իտիեօր։

Տէրսիմ բաշա հազրէթլէրի, պու կիւն Սիրօզա տախիլ օլաճագ իմիշ։

Բուլմանիա գանապօտա թարաֆընտան ֆրանսըզճա զաղէթալարա վիրիլէն մալիմաթա կէօրէ, հէր նէ գատար Թունատա պուզլար էրիմիշ իսէ տէ, երինէ վաբօրլար Թունա պօեունճա ամէտչիւա (կիտիպ կէլմէք) իտէմէմէքտէ օլուպ, եաղլընըզ նէյբէօյ իլէ Բուսճուգ պէյնինտէ եօլճու վէ էշեա նագլ իթմէքտէ տիր։

Հէր նէ գատար Բարիս բասատխանէսինէն իտիլէն քէշֆիեաթտան, պու սէնէ շէտիտ պիր գրզ օլաճագը զանն օլունմուշ իսէ տէ, էլհամտուլլահ, Տէրսիսատէթտէ մէվսիմ իլք պահար կիպի եյի կիթմէքտէ տիր։

Էվվէլկի կիւն, Իսկիւտարտա, թէնապէքի ֆիրուխթիլէ մէշղուլ Ալի նամընտա պիր Ահմէտ եաթմագտա օլատուղու տիւքքեանընն տէրուինտէ մագթուլէն պուլունմուշ օլտուղունու վէ գաթիլ տախի մալիմ օլմասընընը Իսթանպօլ եաղրեօր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԻՍԹԻՖԱ

Պու կիւն իլի այ օլտու վէ կէչտի, հալէա բաթրիգ հազրէթլէրինին իսթիֆասընընն նէ հալ վէ նէ նէթիճէ քէսպ իթմիկի անպաշըլմասընընան, հէր քես, անճագ պուրկա ազիմէթինի չիմտիլիք թէեսիրը իթմիշ տիր։

Ճիւմաա կիճէսի Սթէֆիատա վէ ճիւմաա կիւնիւ Պէյօղլունտա էհէմմիյէթսիզ իլքի հարիգ վուգուպուլմուշ տուր։

Ինչէլ մութասարրըֆը Հասան պէյէ իւչիւնճիւ բիրթպէ մէճիսի վէ տէօրանինճիւ բիրթպէ Օսմանի նիշանընարը իհսան պույրուլմուշ տուր։

Պուլղարիսթան գօմիսէրի Նիհատ բաշա պու կիւնլէրտէ Սօֆիատա ավտէթ իտէճէք տիր։ Օրատա էվգաֆ իշլէրինին թէսվիեէսինէ մէճմուր օլան Բէֆիգ պէյին հուզուրունա Եունանիյէ էվգաֆ իշլէրինէ մէճմուրէն Սէրվիճէտէ ազիմէթ իթմիշ օլտուղունատան, Պուլղարիսթան էվգաֆընը թէսվիյէսի իչին Գարէսի էվգաֆ մուհասէպէճիսի սապգը Բէֆիգ էֆէնտի թայինին օլունմաղլա պունուն տախի Սօֆիատա կիտէճէկինի ճէրիտէ եաղրեօր։

Ճէմիյէթի բիւսիմիյէ ազասընան Միլլէյման էֆէնտի թէգաուտ իտիրմիշ տիր։

Իրան սէֆիրի Էմիրի Թուման Միրզա Մօհին խան հազրէթլէրի, ալթֆրանկա փեարմար 6 բազար իրթէսի կիւնիւ ճրզալ օղլունատքի սէֆարէթխանէտէ պիր պալօ վիրճէկինի Իսթանպօլ եաղրեօր։

Էվվէլկի կիւն, Իսկիւտարտա, թէնապէքի ֆիրուխթիլէ մէշղուլ Ալի նամընտա պիր Ահմէտ եաթմագտա օլատուղու տիւքքեանընն տէրուինտէ մագթուլէն պուլունմուշ օլտուղունու վէ գաթիլ տախի մալիմ օլմասընընը Իսթանպօլ եաղրեօր։

Բաթրիգ Վէքիլի Ս. Հայր հազրէթլէրի, Սիվաս առաջնորդու Պեարոս եպիսկոպոս իլէ միւթէրաֆիգէն, բէնիշէնպիհ կիւնիւ Սիվաս վալիյի ճէնիտի բաշա հազրէթլէրինին իղամէթկեահրարընա կիտէրէք պիր միւլագաթ իյլէմիշլէր տիր։

Վալիյի միւշարիէյհ հազրէթլէրի անգարիպ մահէլլի մէճմուրիյէթինէ գուրու պիր լազըրտը իլէ, պիր պիրինէ, «նէ՞ օլտու բաթրիկին իսթիֆասը» տէյի սիւալ իթմէքտէ տիրլէր, նասըլքի, պիզոէնտէ, կէրէք զաղէթաճը, կէրէք երեսփոխան, վէ կէրէք պիլտիկիմիզի սերպէսթճէ տօղրու սէօյլէեէնլէրտէն օլտուղումուզ ճիհէթիյլէ, չօգլար այնի սիւալէ ճէվապ պէքլէմէքտէ տիրլէր։

Պիզիմ իշիմիզ զաթէն, հէր վազէթ քիւլահճըլըգ իլէ տէօնմէքտէ տիր. տօղրու իշ եօգ տուր, տօղրու իշ կիւնահ տըր, տօղրու իշ եաբանընն աղղը եիւզիւ չարբրլը. վէ պիզոէ եալընըզ քիւլահճըլար պուլունմաեը, իլա քիւլահ կիյիճիլէր տախի պուլունմագտա տըր, վէ բէքչօգ պուլունմագտա տըր, վէ հաթթա, վէ պիթթապի, քիւլահճըլար տա, պիզիմ, եաբարզլարը քիւլահլարը, խաթեեէրէք վէ ալտանարագ հէր վազէթ կիյէճէկիմիզի բանա պիտիքլէրինէ վէ ալշըմըշ օլտուղլարընտան, հէր կիւն վէ հէր սաաթ քէնտի սանաթլարընա տէվամէ, վէ եաբարզլարը քիւլահլարը պաշըմըզա կիյտիրմէքլիկէ ճիւրաթ իյլէմէքտէ տիրլէր. նասըլքի իշթէ խպաթքտա, շիչէկի պուրնունտա օլարագ մէյանտա տըր, պիր թագըմ մենճ աղալար վէ երևելիլէր, քէնտի մէնֆաաթլարը իսթրը իչին, թէքմիլ միլլէթին պաշընա, պիր գաչ սէնէտէն պէրու տիրլիւ տիւրլիւ քիւլահլար, վէ հաթթա, օլ պիր թագըմ ճահիլ տէյի գանլըլարընընը պաշլարընտա. չէօրճիւ արտիֆիսիյէրինի կէչիրտիքտէն պաշգա, ապգըպէթքեար պիր տէ, խաթիֆա քիւլահը կէչիրտիլէր քի, պիզտէն պաշգա, չօգլար, վէ հաթթա զանն իտէրիզքի, Ամեն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի պիկէ շաշա գալմըշլար տըր...

Հէրքէս տէրիսաթը իթմէլի տիր քի, պիզ պունտա պիր քիւլահ պուլունմասընը, թա իլք կիւնտէն սէօյլէմիշիզ տիր։

Հաֆթալար այլար կէչտիլէր, Կաղանդ Մնուանդ կէչտի, նէ պիր ճէվապ վար, նէ պիր գարար վա։, նէ Ընդհ. Ժողով վար, նէ մէյտան. տէ երեսփոխան վար, վէլհասրլ նէ օրան վար վէ նէ տէ արաեան, Թիւրքմէն չալար Քիւրտ օյնար, պէն պէօյլէ տիւկիւն կէօրմէտիմ ֆէհվասընճա, պիզտէ տէ նէ պաշ վար նէ գրշ, նէ սէօյլեեէն վար վէ նէտէ տիյնէեէն, պիզ պէօյլէ միլլէթիք կէօրմէտի՞ք...

* * *

Պու բէնճէնպիհ կիւնիւ, Պէյօղլու միլլէթի Բումիեան Գեր. Եպիսկոպոս Թէոֆիլոս էֆէնտի ճէնապէլէրի, Զօլոգեան էֆէնտի պերապէրլէրինտէ օլտուղու հալտէ, Ամեն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ կիտէրէք պիր վիզիթա վիրմիշլէր, վէ իքի սաաթ մրգտարը կէօրիշէրէք, խաթիֆալարընտան տօլաեը, զիեատէսիյէ իզհարը էսէֆ իյլէմիշլէր տիր։

* * *

Բաթրիգ Վէքիլի Ս. Հայր հազրէթլէրի, Սիվաս առաջնորդու Պեարոս եպիսկոպոս իլէ միւթէրաֆիգէն, բէնիշէնպիհ կիւնիւ Սիվաս վալիյի ճէնիտի բաշա հազրէթլէրինին իղամէթկեահրարընա կիտէրէք պիր միւլագաթ իյլէմիշլէր տիր։

Վալիյի միւշարիէյհ հազրէթլէրի անգարիպ մահէլլի մէճմուրիյէթինէ գուրու պիր լազըրտը իլէ, պիր պիրինէ, «նէ՞ օլտու բաթրիկին իսթիֆասը» տէյի սիւալ իթմէքտէ տիրլէր, նասըլքի, պիզոէնտէ, կէրէք զաղէթաճը, կէրէք երեսփոխան, վէ կէրէք պիլտիկիմիզի սերպէսթճէ տօղրու սէօյլեեէնլէրտէն օլտուղումուզ ճիհէթիյլէ, չօգլար այնի սիւալէ ճէվապ պէքլէմէքտէ տիրլէր։

Պիզիմ իշիմիզ զաթէն, հէր վազէթ քիւլահճըլըգ իլէ տէօնմէքտէ տիր. տօղրու իշ եօգ տուր, տօղրու իշ կիւնահ տըր, տօղրու իշ եաբանընն աղղը եիւզիւ չարբրլը. վէ պիզոէ եալընըզ քիւլահճըլար պուլունմաեը, իլա քիւլահ կիյիճիլէր տախի պուլունմագտա տըր, վէ բէքչօգ պուլունմագտա տըր, վէ հաթթա, վէ պիթթապի, քիւլահճըլար տա, պիզիմ, եաբարզլարը քիւլահլարը, խաթեեէրէք վէ ալտանարագ հէր վազէթ կիյէճէկիմիզի բանա պիտիքլէրինէ վէ ալշըմըշ օլտուղլարընտան, հէր կիւն վէ հէր սաաթ քէնտի սանաթլարընա տէվամէ, վէ եաբարզլարը քիւլահլարը պաշըմըզա կիյտիրմէքլիկէ ճիւրաթ իյլէմէքտէ տիրլէր. նասըլքի իշթէ խպաթքտա, շիչէկի պուրնունտա օլարագ մէյանտա տըր, պիր թագըմ մենճ աղալար վէ երևելիլէր, քէնտի մէնֆաաթլարը իսթրը իչին, թէքմիլ միլլէթին պաշընա, պիր գաչ սէնէտէն պէրու տիրլիւ տիւրլիւ քիւլահլար, վէ հաթթա, օլ պիր թագըմ ճահիլ տէյի գանլըլարընընը պաշլարընտա. չէօրճիւ արտիֆիսիյէրինի կէչիրտիքտէն պաշգա, ապգըպէթքեար պիր տէ, խաթիֆա քիւլահը կէչիրտիլէր քի, պիզտէն պաշգա, չօգլար, վէ հաթթա զանն իտէրիզքի, Ամեն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրի պիկէ շաշա գալմըշլար տըր...

Հէրքէս տէրիսաթը իթմէլի տիր քի, պիզ պունտա պիր քիւլահ պուլունմասընը, թա իլք կիւնտէն սէօյլէմիշիզ տիր։

Հաֆթալար այլար կէչտիլէր, Կաղանդ Մնուանդ կէչտի, նէ պիր ճէվապ վար, նէ պիր գարար վա։, նէ Ընդհ. Ժողով վար, նէ մէյտան. տէ երեսփոխան վար, վէլհասրլ նէ օրան վար վէ նէ տէ արաեան, Թիւրքմէն չալար Քիւրտ օյնար, պէն պէօյլէ տիւկիւն կէօրմէտիմ ֆէհվասընճա, պիզտէ տէ նէ պաշ վար նէ գրշ, նէ սէօյլեեէն վար վէ նէտէ տիյնէեէն, պիզ պէօյլէ միլլէթիք կէօրմէտի՞ք...

* * *

Պու բէնճէնպիհ կիւնիւ, Պէյօղլու միլլէթի Բումիեան Գեր. Եպիսկոպոս Թէոֆիլոս էֆէնտի ճէնապէլէրի, Զօլոգեան էֆէնտի պերապէրլէրինտէ օլտուղու հալտէ, Ամեն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինէ կիտէրէք պիր վիզիթա վիրմիշլէր, վէ իքի սաաթ մրգտարը կէօրիշէրէք, խաթիֆալարընտան տօլաեը, զիեատէսիյէ իզհարը էսէֆ իյլէմիշլէր տիր։

մէճսլուը օլարադ, քէնտի պաշը չարէսինի, քէնտի՛ տիւշիւնսէ։

* * *

Իզմիր գարշըսընտա վագը Եուվաճըգ նամ գարիյէ խանէտանը-տան Յովհաննէս էֆէնտի Զաքարեանը մախտուսի Յակոբ էֆէնտի, պիր վագըթտան պէրու Ֆրանսատա Թահսիլ եիմէքտէ օլտուղու չիֆթ-ճիլիք տէրայիս վէ ամէլիյեաթքը պիթիրտիքտէն պաշդա, իպրաշ էյլէտիկի զայրէթ վէ լիեագաթ սա-յէսինտէ, Մէրշին ֆէրմ մեսէլին-տէն պիր տէ կիւմիւշ միտալ իլէ 300 ֆրանգ տա միւքեաֆաթա նա-յիլ օլարադ, պու տէֆա պու թա-րաֆա ավտէթ իթթիֆինի, մա մէմ-նունիյէ կէօրմիւշիւշ տիւր։

Զաքարեան էֆէնտինին Եուվա-ճըգտա քէնտի չիֆթիլիքլէրի պու-լունտուդտան պաշդա, ճէվանիպ-տէ չալըշըպ թէմէթթիւ չըգարա-ճադ բէք չօգ չիֆթիլիքլէր վէ ա-բրազիլէր էքսիք օլմատըղընտան, ումարըղքի, քէնտի իմ ու սանա-թքը մէվգբի իճրաեա վաղ իլէ, քէնտինճէ մէնֆաաթա նայիլ օլ-տուղտան պաշդա, վախանըմըզ չիֆթճիլէրինէ տախի, պիւյիւք հիւնի իպրէթլէր վիրմէքլէ միւֆ-թէխիր օլաճադ տըր։

* * *

Պու տէֆա, մա թէէսիւֆ, Շէ-պին–Դարա հիսարտան կէլէն մէք-թուպլարտա օգունտուղունա կէօ-րէ, շէհրի մէղբիւր գարիյէլէրին-տէն Ալամանիկ քահանասը իլէ մախ-տումի իւզէրինէ, Աղրավիստէ գըշ-լամագտա պուլունան ակէրլէրտէն տէօրթ նէֆէրի, հէր նասըլ իսէ, պիր մէշլահ մուարաղասընտան տօ-լաեը հիճիմ իլէ, պիչարէ բէտէր վէ էվլատը տէօյիւղ վէ գօրգութ-տուգլարընտան, զէվալը քահանայ ճիւզի պիր վագթի խասթա եաթ-տըգտան սոնրա վէֆաթ իթթիշ, վէ օղլու տախի, հալէա էսիրֆիրաշ [illegible] աշըսը քէշի-թիմէք իւզրէ, դեկտեմբեր 29տա, Շէպին–Դարահիսարը առաջնորդ սրբազանը իլէ, հիւքիւմէթ թա-րաֆընտան իլէք մէէմուր վէ պիր թապիպ քէշֆ ու մուայենէնէ կիմ-միշլէր տիր։

Պու վագուտթ Բաթրիզխանէնէ տախի պիտիրիլմիշ տիր։

ԸՆԴ ԲԱՐՁՐ ՀՈՎԱՆԱՒՈՐՈՒ. ԹԵԱՄԲ

ՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՊԵՏ ՎՍԵՄ. ՀԱՍԱՆ ՀԱԳԳԻ ՓԱՇԱՅԻ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

(Հայոց Միացեալ ընկ. վարժապետանոցի յաղորդ)

. . . Խմբագրապետ.

Կը խնդրեմ որ բարեհաճիք ներ-կայիս մի անկիւն շնորհել ձեր պատ-ուական օրաթերթի մէջ։

Հայոց Միացեալ ընկերութեան վարժապետանոցը փակուելէ յետոյ, ցանկալով ամփոփել նորա ցըր-ուած աշակերտներ և շարունակել այդ բաղմաբդիւն ընկերութեան Վան քաղաքի մէջ սկսած կրթական գործն, ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ անուն մի վարժարան բացինք այս տեղ։

Այս վարժարան կը բաժնուի երկու մասի, նախակրթարան և ուսումնարան։ Նախակրթարանի մէջ որ երկտարեկան շրջան ունի, կ'ուսուցուի կրօն, հայերէն աշխարհաբար լեզու, հայրենագիտութիւն, գեղագրութիւն, գծագրութիւն, քաղաքական և բնական աշխարհագրութիւն համառօտ, թուաբանութիւն, Աղգ. պատմութիւն, բնապատմական և բնագիտական ծանօթութիւններ, մարմնամարզ, թուրքերէն, ընթերցանութիւն, դիր և ազգային երգեր։ Ումբրին դասարանի աշակերտներն Ֆրէօպէլի խաղերով ալ կ'զբաղին։ Ուսումնարանի մէջ որ չորս տարեկան շրջան ունի, կ'ուսուցուին հայերէն աշխարհաբար և գրաբար լեզու, թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուներ, ընդհանուր Աղգ. պատմութիւն, թուաբանութիւն ընդարձակ, հանրահաշիւ, երկրաչափութիւն, տոմարակալութիւն, բնական պատմութիւն, բնագիտութիւն, տարրալուծութիւն, բնական քաղաքական և ուսումնական աշխարհագրութիւն, հողագործութիւն տեսական և գործնական, կրօնագիտութիւն, գեղանուագրել և ձայնագրութիւն։ Նախակրթարանի աշակերտը կը պարտի վճարել տարեկան տասներկու (12) արծաթ մէճիտա թաշակ. իսկ ուսումնարանի աշակերտը քսան (20) արծաթ մէճիտա։ Դասագիրք և այլ ամեն ուսումնական պէտքերն տեսչութիւնն կը հոգայ։

Գիշերօթիկ աշակերտներ ալ կ'ընդունուին օտար քաղաքներէ, տարեկան քսանհինգ (25) օսմ. ոսկի թաշակով։ Գիշերօթիկներու ուտեստը, հագուստը, բնակութիւնը, դասագիրքերն և այլ ամեն ուսումնական պէտքերն տեսչութիւնը կը հոգայ։ Գիշերօթիկ աշակերտներն պարտաւոր չեն իրենց հետ բերել, ոչ անկողին, ոչ մի քանի ձեռք հագուստ և ոչ այլ ինչ. միայն թէ նորեկ գիշերօթիկ աշակերտն պարտաւոր է վճարել երկու (2) օսմ. ոսկի իբր մուտք։ Մասնաւոր խնամ կը տարուի գիշերօթիկ աշակերտներու մաքրութեան և հանգստութեան։

Վարժարանս թաշակաւոր աշակերտներ միայն ընդունելով, Վանի ազգատ քաղաքացիներու զաւակներն պիտի զրկուին այդ վարժարանի մէջ կրթուելէ թէ բարեբարանձեր չգտնուին նոցա պաշտպան հանդիսացող։ Ուստի կը դիմեմ բոլոր հայրենասէրներուն խնդրելով որ այդ ազգատիկ տղայներ զուրկ չթողուն ուսումէ, այդ նպատակի համար նուիրատուութիւններ անելով։

«Կեդրոնական» վարժարանի ուսուցիչներն են հետեւեալներն.

Պ. Խաչէն Խրիմեան ուսուցիչ հայրենագիտութեան, աշխարհագրութեան, գեղագրութեան և գծագրութեան (Զուիցերիա ուսում առած).

Պ. Նշան Մատաթեանց ուսուցիչ բնական գիտութեանց և հողագործութեան (Զուիցերիա ուսում առած).

Պ. Միհրան Հիւսեանց ուսուցիչ պատմութեան և ձայնագրութեան (Զուիցերիա ուսում առած).

Պ. Կարապետ Փիլիպոսեանց ուսուցիչ չափական գիտութեանց և մարմնամարզի (Ռուսատան ուսում առած).

Վսեմ. Թէվֆիզ պէյ Թիմուրզատէ ուսուցիչ թուրքերէն լեզուի (Կ. Պոլիս ուսում առած).

Պ. Նշան Երիմանեան ուսուցիչ թուրքերէն լեզուի (Կ. Պոլիս ուսում առած).

Տ. Դիոնէսիոս քահանայ ուսուցիչ կրօնագիտութեան (Կ. Պոլիս ուսում առած).

Հիմնադիր–տեսուչն կը տայ հայերէն և ֆրանսերէն լեզուաց դասերն։

Թէև մանր մունր թշնամիներ (¹) կը ճգնին վատահամբաւել զմեզ զանազան միջոցներով և ջնասել մեր այս ձեռնարկի, բայց ուրախ եմք որ մեծամեծ հայրենասէր անձեր բարեհաճեցան քաջալերել զմեզ։ Պարտաւորութիւն կը համարիմ հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել Բարձրաշնորհ Ներսէս Ս. Պատրիարքին որ յատուկ մուերմական նամակով յանձնարարեց զմեզ Վսեմ. նահանգապետ Հասան փաշային և Նորին Վսեմութիւնն ալ բարեհաճեցաւ իւր պաշտպանութեան և հովանաւորութեան տակ առնուլ մեր «Կեդրոնական վարժարան» և ամեն կերպով քաջալերել զմեզ։ Շնորհակալ եմք Պերճաշնորհ Խրիմեան Ս. Հայրիկէն որ բարեխնամ կառավարութեան առջեւ երաշխաւոր լինելով մեզ համար, ամեն կերպով ապահովցուց զայն մեր քաղաքական մտածմանց մասին։ Նա ոչ միայն շրջելով յատկապէս Ա.յգեստանի ամեն եկեղեցիներն քարոզներ կարդաց ժողովուրդին որ քաջալերէն «Կեդրոնական վարժարանն» թաշակ վճարելով, այլ և ձրիապէս կ'առաքէ մեր վարժարան հողագործութեան ուսուցիչն, ինք վճարելով նորա ամսաթաշակն։ Շնորհակալ եմք Ռուսական դեր–հիւպատոս Վսեմ. Պ. Կամսարականէն որ թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս կը քաջալերէ մեր այս ձեռնարկ իւր սովորական առատաձեռնութեամբ և ազգասիրութեամբ։ Շնորհակալ եմք Մշակի խմբագրապետ և մեծանուն հայրենասէր Պ. Գրիգոր Արծրունիէն որ 500 ռուբլ նուիրեց Կեդրոնական վարժարանի նախնական պէտքերն հոգալու համար։ Շնորհակալ եմք Թիմուրփաշազատէ Վսեմ. Խուրշիտ պէյէն որ իւր որդին Կեդրոնական վարժարան ուղարկեց, մի ազգատ աշակերտի համար ալ թաշակ վճարելով բարեբարաբարեցաւ։ Շնորհակալ եմք Թիմուրփաշազատէ Վսեմ. Թէվֆիզ պէյէն որ թուրքերէն լեզուի դասախօսութիւնն յանձնառած է Կեդրոնական վարժարանին մէջ ձրիապէս և ամենայն եռանդեամբ։

Զեմք կարող մեր երախտագիտ[illegible] բաղմաբդիւն Միացեալ ընկերութիւնս Հայոց որք հահեցան յանձնել մեզ ի դործածութիւն վարժապետանոցի բոլոր գիրքերն և դպրքերն որք փոճառումէ ազատ մնացած էին. նոյնպէս և վարժապետանոցի շէնքն որ մի տարեկան վարձն կանխիկ վճարած էին։ Միացեալ ընկերութեան այդ շնորհն էր որ քաջալերեց զմեզ, Կեդրոնական վարժարանի բացման ձեռնամուխ լինելու։

Տեղացի ուսումնասէր ազգայիններէ ալ մի մասնաժողով կազմուած է այժմ ընդ նախագահութեամբ Պերճաշնորհ Խրիմեան Սրբազան Հայրիկի, այն նպատակով որ հանգանակութեամբ վճարեն ազգատ ուսանողներու թաշակներն։ Թէ այն մասնաժողովի և թէ տրիշ բարեբար անձանց նուիրատուութիւններն ալ մեք պատիւ կունենանք հրատարակել իր ժամանակին և կամ մեր տարեկան տեղեկագրի մէջ։

Հիմնադիր–տեսուչ Վասպուրականի Կեդրոնական վարժ.
Մ. Փորնոէթլեան

1881, դեկտեմ. 29
Վան (Ա.յգեստան)

ԳԱՑՍԷՐԻՑԷՏԷ ԿԷՐՄԻՐ ԳԱՐԻՑԷՅԻ

1882 Յունվ. 13 Իւսկիւտար

. . . Միէղլիք,

4863 Դիւմէրօլու Մանզումէի էֆքեարտա Հէրա իմզալը, վէ «Գայսէրիյէտէ Կէրմիր գարիեէսի» սէրլէվհայր պիր պէնա օգունտու։

Նէմիճէ յի մէ.ալինտէն, եիկիրմի իւչ սէնէ տիր, զաղէթաճըլըգ վազիֆէյի մուգատտէսինին պարը կիրանքնը զահրը թապավէրինէ թահմիլ իթմիշ օլան, վէ պիր էեամ Միւնատիյի էրճիեաս, տիրիրէնտէ Մանզումէյի էֆքեար թէսմիյէ օլունան զաղէթայը միւթէպէրէնի-

(¹) Վանի պատանիներէն Պ. Մարկոս Նաթանեան որ միջնառիճի պէս հազար և մի գոյն կ'առնու իւր վրայ և ինչպէս իւր սկզբունքը, նոյնպէս և անունը կը փոխէ յաճախ, Սմբատ, Ս. Պ. Պեռբուեան ևն. ստորագրութիւններով կը ճգնի մաբ քսել մեր վրայ թէրճէմանի մէջ։ Այդ ապերախտ և կեղծաւոր պարոնին չեմք ուզեր առ այժմ մանաւոր նամակով պատասխանել զի չարժէր։ Վանի մէջ ամեն մարդ, մինչեւ իսկ տղայներն, ճանչած են զինք այժմ. իսկ հեռաւոր ազգայիններն ալ կարող են զինք դատել թէրճէմանին գրած թղթակցութիւններէն յորս միշտ աշխատած է նա լուն իւր ուղղներկայացուցել, մոռնալով գուցէ որ չափազանցութիւնն ալ ճարտասանական մի ձեւ է։ Նա կը կարծէ որ գրուածը ազդու անելու համար ներելի է գրիչին ոյժտալ ուզածին պէս և ամեն բան ներկայացուցել ոչ թէ իրականին պէս, այլ ինչ[illegible] չափազանցական ասացուածներով որք խելահասներու ծիծաղը կը շարժեն իւր վրայ։

Արդեօք Պ. Նաթանեանի խիղճն չը տանջէ՞ զինք երբ կը գրէ թէրճէմանի 1288 համարին մէջ թէ վարժապետանոցի գրասեղաններն 90 ղրշ. ի չինել տուած եմ անցած տարի, մինչդեռ այդ գրասեղաններ 55 ղրշ. արծաթ դրամով չինուած են և անոյշմէ մի մասն ինք անձամբ, իբր փոխ–տեսուչ, չինել տուած էր անցած տարի իմ Փոգաթ գնացած ժամանակս և մնացածներն ալ իւր գործակցութեամբ չինել տուած են։

---

(141)

ԹՈՒՃՏԱՆ ԳԸՉԼԱՐ

—Օ՛ֆ, էվվէթ, բէ.ք ֆէնա պիր հալտէ պուլունմագտա տըր. . . —Էֆէնտիլէր, բէ.ք գօրգաճադ պիր հալ քէսպ իթմիշ տիր, էվվէթ, բէ՛.ք գօրգաճադ պիր հալ, — պիր քէրբէ տիւշիւնմէլիսինիզ քի, էօյլէ պիր հիւսն ու ճէմալէ մալիք պուլունան զաթ, շիմտի իսէ, ատէթա պիր պալ մումու հէյէթի քէսպ իթմիշ տիր . . . — պիչարէ եալընըզ կէօզլէրիյլէ եաշամագտա օլուպ, վիճուտինին սայ.քի սայիր հէր թարաֆը էօլմիւշ տիւր . . ։

—Եա՛, —ոէտի Մասօլ, —սասմա տէհշէթ վիրիճի պիր հալ աբր. էօյլէ իսէ տ'էնրիյէ սէօյլէեէյիմ։

Պու հէնկեամանէ Ժան Բընս տախի մէրգումէնին եանընա կէլտի։

Բօղ կէրմիյեէթ իւզրէ մէրգումուն էլինի թութուպ սրդաբ։

—Զաթընըզ, մնոսիէս Ֆոմէնիգ Սէպալասընըզ, էօյլէ ատ.յի՞լմի, — ոէտի մէրգումէ,— զաթընըզը կէօրտիկիւմանէն տօլաեը, զիեատէսիյլէ մէճմուն օլմագտաեբմ. . . էվվէթ, մէճմո՛ւն օլմագտաեբմ. . . — էֆէնտի, էկէր եիւղ սէնէ տահա եաշաեաճագ օլսամ, զաթընըզա իլք տէֆա օլարադ բասթ կէլտիկիմ կիւնիւ քէօշէյի խաթրըմտան չըգարմաեաճագբմ տըր . . . — Նէ՞ տէրսինիզ, բէ.ք ղարիպ պիր թէսատիֆ տէյի՞լմի իսի . . . —Ամա՞ն եարէպ-պիմ, օ նէ՛ սթբուբշ, վէ օնէ՞ գուվվէթ վէ ճէսարէթ իսի սիզտէ.քի, —Պէրէ.քէթ վիրսին սիզէ, ազիզիմ միւոիւ.քի, արապամ ալթընտա էզիլէճէ.ք օլան օլ զէվալը ատէմ գուրթուլմուշ տուր։

—Մատամ, հէր քէս էլինտէն կէլէն իյիլիկի եարմագլըգա պօրճլուտուր . . ։

Բօղ Պօնշան սեագլարը բարմագլարը իւզէրինէ պասարագ, շէօյլէ պիր սըշրատաբ, վէ մէրգումուն դուլաղընտան,

—Միւսիւ Ժորժ Տէրէ.ին իլէ միւսիւ Լէօրօլ Տէրէ.ին տախի կէլէճէ՞.ք մի տիրլէր, տէ.յի սիւալ իյլէտի։

—Էվվէթ, ազիզէմ մատամ։

—Տահա կէ՞լմէմիշլէր մի տիր։

—Խայր, ազիզէմ մատամ. . ։

—Թէշէ.քքիր իսէրիմ։

Բօղ, Լամպէրին գօլթուզունա կիրէրէ.ք, մէրգումու շէօյլէ պիր թարաֆա չէքիպ կէօթիրտիւ։

—Սիզ տօսթսունուզ . . . իմամ պանա ճիւզիճէ մալիւմաթ վիրմէքլիկէ հիմմէթ խոխիզ, —ոէտի մէրգումա։

—Նէ՞ խուսուստա . . ։

—Պուրասընըն հալ վէ կիտիշինի անլամագ իսթէրիմ քի, օնա կէօրէ թավր ու հարէքէթտէ պուլունաեբմ, էկէր թէ.քլիֆսիզճէ պուլունմագլըգ իգթիզա իսէր իսէ, էօյլէ պուլունաեբմ, վէ եօգ, էկէր բէ.ք աղըր պաշըլըգ իգթիզա իթմէ.քտէ տախի պուլունմագտա տըրլար . . .

—Լիօնէլ Վարթըն հէր նէ դատար Հինտիեալը իսէտէ, թըպգը պիր ֆարիսլի տուլդուլարընա վէ կուսթօլարընա մալիք պուլունմագտա տըր . . ։

—Եէկէնլէրի՞ նէ թապիաթտա տըրլար . . ։

—Օնլար տախի այնի թապիաթտա, բէ.ք ճանա եագըն շէ.յէր տիրլէր . . ։

—Տիմէ.ք տիր քի, քեամիլ շէ.յէր տիրլէր, էօյլէ՞ մի, —ոէտի Բօղ։

—Էվվէթ, էվվէթ, քէմալ մէրթէպէ։

—Ֆագաթ, հիչ տէ.յիլ իսէ պիրաղ չէյվէ վէ ճիլվէ.յի սէվմէ.քտէ օլմալը տըրլար։

—Բէ.ք չօգ տէ.յիլ . . . —Հէր շէ.յտէ վէ հէր հալտէ սատէլիկի սէվմէ.քտէ տիրլէր, շէօյլէ.քի, մէլէքլարի պիր կիւղէլիկէ, վէ շահվարիտէ պիր սէրվէթէ մալիք օլտուգլարը հալտէ, ատէթա սէնլի վէ պէնլի պիր հալտէ պուլունմագտա տըրլար . . ։

—Ա՛ճայիպ, —ոէտի պաղրրաբ մատամ Պօնշան, —տիմէ.ք տիր քի, հիքմէթ նէվինտէն պիր հալ վէ թապիաթա մալիք պուլունմագտա՞ տըրլար . . ։

—Շիւբհէսիզ, նասըլ քի սիզտէ պիզզաթ կէօզէրինիզլէ կէօրէճէ.ք սինիզ . . . —իչթէ, իչթէ, կէլիեօրլար . . ։

էր որ քաջալերեց զմեզ, Կեդրոնական վարժարանի բացման ձեռնամուխ լինելու։

Տեղացի ուսումնասէր ազգայիններէ ալ մի մասնաժողով կազմուած է այժմ ընդ նախագահութեամբ Պերճաշնորհ Խրիմեան Սրբազան Հայրիկի, այն նպատակով որ հանգանակութեամբ վճարեն ազգատ ուսանողներու թաշակներն։ Թէ այն մասնաժողովի և թէ տրիշ բարեբար անձանց նուիրատուութիւններն ալ մեք պատիւ կունենանք հրատարակել իր ժամանակին և կամ մեր տարեկան տեղեկագրի մէջ։

Հիմնադիր–տեսուչ Վասպուրականի Կեդրոնական վարժ.
Մ. Փորնոէթլեան

1881, դեկտեմ. 29
Վան (Ա.յգեստան)

ԳԱՑՍԷՐԻՑԷՏԷ ԿԷՐՄԻՐ ԳԱՐԻՑԷՅԻ

1882 Յունվ. 13 Իւսկիւտար

. . . Միէղլիք,

4863 Դիւմէրօլու Մանզումէի էֆքեարտա Հէրա իմզալը, վէ «Գայսէրիյէտէ Կէրմիր գարիեէսի» սէրլէվհայր պիր պէնա օգունտու։

Նէմիճէ յի մէ.ալինտէն, եիկիրմի իւչ սէնէ տիր, զաղէթաճըլըգ վազիֆէյի մուգատտէսինին պարը կիրանքնը զահրը թապավէրինէ թահմիլ իթմիշ օլան, վէ պիր էեամ Միւնատիյի էրճիեաս, տիրիրէնտէ Մանզումէյի էֆքեար թէսմիյէ օլունան զաղէթայը միւթէպէրէնի-

---

Գարմէն, Մարի վէ Տօլօրէզ, իւչիւ տախի, զայէթ աչըգ պիր սամանի ըէնք էլպիսէլէր կիյինմիշ օլտուգլարընտան, վէ մէղբիւր ըէնք, քէնտի սօլկունճա թուճ ըէնկինտէ պուլունան սիմալարը, բէ.ք իմթիզաճ իյէտիկինտէն, հիւսնի ճէմալէրի պիր գաթի տահա քէսպի ըէճնագ իթմիշ, վէ սալօն գաբուսունտան իչէրի կիրէր կիրմէզ, հէր քէսին պաաիի թէհայիւլէրի օլմուշլար տըր։

Մէրգումէլէր սոյա պիր էսէրի թէ.քէպպիւր վէ թէրէտտիւտ իպրաշ իթմէտիքլէրի հալտէ, քէմալի լէթաֆէթ իւզրէ իլէրու կէլտիլէր։

Տօլօրէզ իլէ Լիօնէլին ֆէվգ էլ ատէ սուրէթտէ պիրպիրլէրինէ պէնզէմէ.քտէ օլմալարը, հէր քէսին թէճճիւպինի մուճիպ օլմուշ իսէտէ, խըսըմըզլարընտա տէր.քեար օլտուգունտան, շիւբհէեէ պիր մահէլ գալմամըշ տըր։

Մարի իլէ Գարմէն, շէօյլէ պիր տիզգաթլը սուրէթտէ, միւսաֆիրլէրէ ախֆը նիկեահ իթտիլէր։

Ժօրժ իլէ Լէօրօլ հէնուզ կէլմէմիշ իսիլէր։

—Էյ, նա՞սըլ պուլմագտասընըզ, —տէ.յի սիւալ իթտի Լամպէր Մասօլ Բօղ։

—Օհ, մնաշաալլահ, տօպրուսու բէ.ք կիւզէլ իմիշլէր, —ոէտի Բօղ, —վէ նէ՛ գատարտա չի.ք տիրլէր։

75

Գարմէն, Մարի վէ Տօլօրէզ, իւչիւ տախի, զայէթ աչըգ պիր սամանի ըէնք էլպիսէլէր կիյինմիշ օլտուգլարընտան, վէ մէղբիւր ըէնք, քէնտի սօլկունճա թուճ ըէնկինտէ պուլունան սիմալարը, բէ.ք իմթիզաճ իյէտիկինտէն, հիւսնի ճէմալէրի պիր գաթի տահա քէսպի ըէճնագ իթմիշ, վէ սալօն գաբուսունտան իչէրի կիրէր կիրմէզ, հէր քէսին պաաիի թէհայիւլէրի օլմուշլար տըր։

Մէրգումէլէր սոյա պիր էսէրի թէ.քէպպիւր վէ թէրէտտիւտ իպրաշ իթմէտիքլէրի հալտէ, քէմալի լէթաֆէթ իւզրէ իլէրու կէլտիլէր։

Տօլօրէզ իլէ Լիօնէլին ֆէվգ էլ ատէ սուրէթտէ պիրպիրլէրինէ պէնզէմէ.քտէ օլմալարը, հէր քէսին թէճճիւպինի մուճիպ օլմուշ իսէտէ, խըսըմըզլարընտա տէր.քեար օլտուգունտան, շիւբհէեէ պիր մահէլ գալմամըշ տըր։

Մարի իլէ Գարմէն, շէօյլէ պիր տիզգաթլը սուրէթտէ, միւսաֆիրլէրէ ախֆը նիկեահ իթտիլէր։

Ժօրժ իլէ Լէօրօլ հէնուզ կէլմէմիշ իսիլէր։

—Էյ, նա՞սըլ պուլմագտասընըզ, —տէ.յի սիւալ իթտի Լամպէր Մասօլ Բօղ։

—Օհ, մնաշաալլահ, տօպրուսու բէ.ք կիւզէլ իմիշլէր, —ոէտի Բօղ, —վէ նէ՛ գատարտա չի.ք տիրլէր։

զին։ Աքսէնտաղը ուֆուզ օլանի տալերի եանգօսունուն (¹) սէմէրէի հասէնէսի օլմագ իւզրէ, գարիէեի մէզպուրէտէ Պարթեւեաննամ մէք. թէպին քիւչատ օլունմուշ օլտուղու, վէ մէքթէպի մէզպուրէն մուխրէճ օթուզ նէֆէր գատար էֆէնտիլէրին էսամէսի իլէ, էլհալէթ իւլհագիհի էքսէրիսինին միւխթէլիֆ մահէլլէրտէ թէգատիւմիւ միլլէթէի միւնթիճ մէշղուլիէթլէրատէ պուլունտուղլարը գարինի էզհանը միլլէթ. բէրվէրան օլտու։

Միւզէպիրի պէնտի մէզպուր էֆէնտի իլէ մանէն, պու պապտէ լաղըմ կէլէն թէշէքքիւրիէթէ հիսսէմէնտ օրմագլըղը արղու իտէր օլտուղում իլէ պերապէր, պիր աղ տահա իլէրի կիտերէք, իզահը սարֆը նազար իտիրմիշ օլան պաղը խուսուսաթը տախի արղը էնզարը ամմէ, վէ միլլէթիք, ալէյհասուս հէմշէհրիլիք ճիհէթլէրիյէ, պու ֆուրսաթը օղ խաւսուսարճատա իֆաեր շիւքրանիէթէ իթթիխաղը վէսիլէ իտէրիմ։

Էվվէթ Միւնատի վէ Մանզումէնին, սէմէրէի թէշվիգաթը մանէվիէէսի գապկի քէթմ ու ինքեար տէյիլ տիր. պունուն կիպիտէ, նիչէ թարաֆլարատա միշահատէ օլունտուղու վէճհլէ, թէշվիգաթը վագտալարընին նասը թութմուշ օլան գալպլէրի պիր հիսսիեաթը ճիւզիյէ իլէ պիլէ նէվմի զաֆլէթատէն իդաամը իւզէրինէ մուվաֆֆագիեթի վագտասընա հուպպու վաթանիյէսինի պիթթ թէրճիհ, հէման պիր մուխապէրէ մէք թուպու իլէ կէրմիրէ ազիմէթ իլէ միշ օլան Ստեփան պատուէլինին հիմմէթիյլէ վազ օլունտուղու կինէշվէշ բէհինի բիթպէի աեանտը։

Պու ճիհէթլէրին շէհատէթ մէրթէպէսինտէ մալիմիմիզ օլան քէյֆիեէթլէր օլտուղու կիպի, պէնտի մէզպուրատա իսիմէրի մէսպուզ իւզ զիքր թալէպէկեանտան չոգրարընին իճրայը իմթիհանլարընատա հազը պուլունարագ, կինն օլուպ քի պունլարընն հէր պիրիսի պիր պէլատէտ, գուպպէյի ասիմանտէ բարլանան էճամը միւնիրէ կիպի միլէթիմիզէ շավգ վէրէճէքլէր տիր տէմիշ, վէ ուխուվվէթը մէզպուրէ ազալարընա, վէ միւսանիէյհ Սահակեան միւհիրէմ ֆամիլեա իլէ Ստեփան պատուէլինին շախսընա մախսուս իֆաեր թէշէքքիւրլէր իթթիշ իտիմ։

Երկրորմի սենէ էվվէլ վուգու պուլան պիր քէշֆիեաթը, պու կինն զաղէթա վաստէթասը յա իլանը սրհէթինի կէօրմէք շէրէֆինէ նայիլ օլտուղում իչուն, միլլէթլիք վէ հէմշէհրիլիք նամընա թէշէքքիւրիեէթի մէսպուգէմի ալէնէն վէ գաթպէ գաթ թէէեիտ վէ թէքրար իտիրիմ։

Պէնտի մէզբիրատէ մէքթէպի մէզպուրուն պու կինի միզմէհալ հալինէ տայիր օլան տէհշէթպախշ ֆըզրատա կէլինճէ, հէրնէ գատար մէզպուր զարիեէնին նագլը խանէ ճիհէթլիյէ տաղրլմագտա օլտուղու սէպէպլեէթինէ համլ օլունմուշ լիսէ տէ, պու թահմիլինտէ տահա զիեատէ միւսթէհագգ մահալլի ախէրի վար տըր։

Շեօյլէքի, 8–9 սէնէ գատար ագատմ էհալիյի գարիյէյի մէզպուրէ թէֆէրրուգասընտա վուգուտ կէլէն պիր մուամէլէյի թէասիսպիյէ, եանի քիրիսէեէ եաբարրըլան գուպպէ, մէքթէպի մէզպուր թէմէլինի սարզթմբշ, վէ օլ վագթթ օլունան քէշֆ վէ թէֆհիմին զերրէթիմա ֆախրէսի օլմամբշ իտի, պու կինքի կինն իշպու քէշֆիեաթընն տախի իպրազը սբհհէթ իթմիշ օլմասընա ամբնարագ թէճախտի թէէսիւֆ իտէրիմ։

Մամաֆիհ Դայրէրիյէ թօփրաղընտա օլան պէրէքեաթ, էօյլէ սէնէլէրճէ պէքեարլըդտան, վէ նագլը խանէ իթմէքլիքտէն ինգըրազ պուրմագ լազըմ կէլրսէ իտի, պու կինքի կինն տէյիլ ինսանընն, կէօլկէսինին պիլէ մահվ օլմասը իճապ իտէր իտի իսէ տէ, համտ օլուսնքի սէրմանեէտէն հիչ պիր վագթթ էքսիլթմէմէքտէ օլտուղումուզտան, գարիյէյի մէզպուրէնին մէվճուտ էհալիսինին պէօյլէ պիր զաֆֆ վէսիլէ իլէ զայրէթատէն տուշմեէրէք, վէ վար գուվվէթի պազուեա թօփլամանճասընա թէճախտի գուվվէթ վէ ճէսարէթ իտէրէք, մէքթէպի մէզպուրին իեատէյի շէրէֆինէ (¹) պէզլի հիմմէթ իթմէէրի իչուն իշ պու թահրիրաթըմզդ զերիէյի թէշվիգ իթթիխաղ օլունտու։

Ցովհաննէս Ց. Պալըճեան

ԻԼՄԻՑԷ

ՀԱՐԷՔԵԱԹԸ ԱՐԶ ՎԷ ԷՍՊԱՊԸ

(Մանրամասն 4838 նումէրէնէն դոէբյէ)

Պունլարատան պաշգա պիր թագըմ էսպապը մահէլլէյէ տախի վար տըր քի, պունլար էքսէրիեա աղ մէսաֆէ իւզէրինէ թէէսիր իտէրէք զէլզէլէ հասըլ իտէրլէր։

1879 յունվ. 1 տէ ագշամընն սահաթ 10 ունատան պիր աղ սօնրա Զվիքօ նամ մահէլլէտ էրէյինճէ գուվվէթլի պիր հարէքէթի արզ հիսս օլունտու. տէրպապ խապէր ալընտը քի, պիր մատէն քեօմիրիւ աթէշ ալարագ բանլամշ իտի. ֆիրվագը թահթ էլ արզ վագը օլան շու նէվի բանլայըշլարատան տայիմա հարէքէթի արզ նէշէթ իթմէզ իսէ տէ, ֆագաթ պազէն հարէքէթի արզ էանասընտա եէր ալթընտան իշիտլէն կիւրիւլթիւ պէօյլէ պիր մատէն բանլայըշընը էյմա իտէր։ 1875 փետրվար 19 տա Ս.քարատա վագը օլան հարէքէթի արզ պիր թօբ բանլայըշը իլէ պաշլատաք։ 1879 մայիս 8 տէ, Փարնիօլատա Սթօն նամ մահէլլատ, վէ քեզա 1877 դեկտ. 28 տէ Պիւքովինատէ վագը օլան հարէքեաթը արզ տախի պէօյլէ թօբ սէպէրիյլէ մութրաֆիզ օլտուլար։

Հարէքէթի արզ էանասընտա պաբօմէթրանան ճիվա սիթունունուն աշաղը ինմէսինտէն, թազեիգի հէվանընն թէպէտաուլանթընն հարէքէթի արզ հուսուլինէ սէպէպ օլտուղու իսթինթաճ օլունմուշ իսէ տէ, պու պիր մուսպէթ քէյֆիյէթ տէյիլ տիր։

Գամէր իւզէրինէ օլան թէհարրիյաթ, մէգքիր սիթարէնին հարէքէթի արզ իւզէրինէ պիր թէսիրի մանտաուս օլտուղունու կէօնթէրմիշ վէ պու թէհարրիյաթը կէլէճէք պիր վագթտա վուգու պուլաճագ հարէքեաթը արզ քէշֆ օլունմագ իհթէնիրմիշ իսէ տէ, տահա քէյֆիյէթի մէզպուրէ թէհագգուգ իտէմէմիշ վէ պիր թագըմ թէհարրիյաթը ճէտիտէյի ֆէննիյէեէ միւհթաճ պուլունմուշտուր։

Հարէքեաթը արզ եալընըզ գարա իւզէրինէ թէէսիր իթմէյուպ, տէնիզ իւզէրինէ տէ թէէսիր իթմէքտէ վէ շունատան միւթէասիրէն տէնիզին սահիրընն չալգալանմասընա թէզէլլիլ եախօտ զէլզէլէյի պահրի իմգաղ օլունմագտա տըր։ Շու թէզէլլիլ զավրը պահրատան սահիրնա վասըլ օլունճաեա գատար, թագիի, շիտատէթինի զայպ իտէճէկինտէն, պիզիմ մէշհուտիմիզ օլմազ։ Տէնիզ պու հալտէ պուլունտուղու հալտէ, իւզէրինտէ պիր սէֆինէ պուլունսա, պիր գաեաեա չորրմշ կիպի պիր հալէ օղրար։

Ասըլ տէրունու պահրատա հասըլ օլան հարէքէթի արզըլա, գարատա հասըլ օլուպ տա տէնիզ աքս իտէն հարէքէթի արզը թէֆրիգ իթմէյի տիր. շու սօնրաքի հալտէ, տէնիզ տահա զիեատէ գուտուրկուն օլուր, վէ գըեբլարընտան սու շիտատէյլէ թուղեան իտէր, պատէհու տուսուտէյշիր։ Օգիանուստա վագը օլան օլ գուտուրկունլուգ զէմանընտա էօյլէ հէյպէթլու տալղալար հուսուլա կէլիր քի, պիր ատաեա եախօտ պիր գարաեա չարբըլըգը կիպի պաթրըրգ խարապ իտէր։ Եալընըզ Օգիանուստա տէյիլ, պաղը տէֆա սայիր տէնիզլէրատ տէ կէօրիլիր. մէսէլա 1867 սեպտ. այընտա Ադրէնիզտէ վագը օլարագ, Մէսէնիա իլէ Լաքոնիայը պաթրըրը, տէնիզ էվվէլա 30 մէթրօ գատար գըյրատան չէքիլմիքտէն սօնրա, եէնիտէն թուղեան իտուպ սահիլտէ պուլունան մէմալիքի սուպատը, վէ Ժիթիօն նամ չէհիր քեամիլէն խարապ օլտու։ Պէօյլէճէ հուսուլա կէլէն տալղա Գանտիա ատատընա գատար կիթմի։

Տէնիզին շու հարէքեաթընը էն զիեատէ իլէրի կէթիրէնլէր, ճէնուպի Ամէրիգանընն սահիլի զարպիսինտէ պուլունան արազինին զէզէլէրի տիր։ Գուրալարատա սուլար սահիլի թէր.ք իտէրէք, ուֆուգուն պէրի թարաֆընա գատար չէքիլիրլէր. սօնրա պիր իւմման տաղլա տըր մէյտանա չըգար վէ գուտուրմուշ ճանավար կիպի սահիլէ տօղրու հիճիւմ իտէրէք, նէ՛ վար, նէ՛ եօգ պաթրըրը խարապ իտէր։ Սուլար եէնիտէն չէքիլմիքլէրի վագթթ, սահիլտէ պուլտուգլարը հէր նէվի էշեաեը ալըպ, կիրատապ կէօթիւրիւրլէր, վէ եախօտ գարատա շուրտա պուրատա պիր թագըմ տէհշէթ վէրիճի հալտէ պուլունան ինսան վէ հայվանաթ վէ էշեաեը սայիրէ պըրադրըլար։ Սուեուն պէօյլէ պիր չէքիլիպ, պիր հիւճիւմ իթմէսի գէլզէլէնին շիտատէթինէ կէօրէ թէքրրիւր իտէր։

Պու նէվի ալայիմէ պիր միսալ օլմագ իւզէրէ, 1868 օգոստոս 13 տէ Բերու սէվահիլինտէ վուգու պուլան զէլզէլէյի շէհատէյի խաթըրլարա կէթիրիրիզ։

(Տէվ.) Թէրճէմէյի Ու. Ռոպէնսոն

ՍՈՒՆԿՈՒՐԼՈՒՏԱՆ ՊԻՐ ՄԷԹՈՒՊ

Գասապամըզտա 8 սահաթ մէսաֆէտէ վագի օլուպ Զանղրը գաղասը տախիլինտէ պուլունան Գուլտարիյէսինտէն Պէքիր քեհանընն օղլու Օսմաննամ շագի, պունատան 50 կիւն ագատմ քէնտի մայէթինտէքի էշգիյալը Տէրսալի գարիյէսինէ, Դամիր քէհեանամ մէշհուր խանէտանընն վէ տիկէր պիր գաչ գօնշուլարընն ախօրլարընա կէօնտէրիպ, ատօրթ բէս ինէքլէրինի զասդ էտէրէթէսի կիւնիւ Դամիր քէհեա 18 սինինտէ պիր օղլունու վէ գօնշուլարընատան 8 ատէմ ալարագ հայվանլարընն իղինի սիւրէրլէր, վէ մերգում Օսման աղանընն չիֆթլիյինտէ հայվանլարը պուլուպ կէթիրիրլէր իլէն, Օսման աղա 30–40 նէֆէր փիւրսիլահ էշքիյա իլէ Դամիր քէհեա վէ գօնշուլարը իւզէրինէ հիճում էտիպ ինէքլէրի ալը, վէ Դամիր քէհեանընն օղլունու իլէ գօնշուլարը թութար։ Դամիր քէհեա ախարաքիպ օլտուղունատան վէ էլինտէ ըէվվոլվէր պուլունաուղունատան պիր միւատէթ քէնտինի մուհաֆազա էթմէյէ, վէ նիհայէթ գաչըպ գուրթուլմագա մուվաֆֆագ օլուր։ Էշգիյատան պաղըլար քէհեանընն արգասընա տիւշիպ մերգումու վուրմագ իչուն պիր գաչ էլ սիլահ պօշալարընը իսէ տէ, էյի նշան ալամագլար։ Օսման աղա էլէ կէչիրտիյի ատէմէրին էլլէրինի արգալարընա պաղլատաք մերգումանը տէօյէ տէօյէ չիֆթլիյինէ կէօթիւրիւր։ Դամիր քէհեա տէրհալ պուրայա կէլիպ քէյֆիյէթի գայմագամ պէյէ իֆատէ իտէր, գայմագամ պէյ տախի մատտէյի պէրթաֆսիլ եօզկաթ միւթէասրրըֆլըղընա պիլտիրիպ ճէվապա պէքլէր, վէ ճէվապ կէլէնէտէք տէօրթ կիւն միւրուր էտէր։ Պու տէօրթ կիւն զարֆընտա Օսման աղանընն էլէ կէչիրտիյի պէչարէլէրէ վերտիյի իշքէնճէ վէ սիյասէթի թարիֆ էթմէք կիւճ տիր։ Օսման աղա օլ պէչարէլէրի չիֆթլիյինէ կէօթիւրտիւքտէն սոնկրա մերգումանը չըպատաք չէտիտէն տարպ էթտիրիր, վէ Դամիր քէհեանընն օղլու իլէ տիկէր տէօրթ նէֆէր իւզէրինտէ քէնտիսի պիր գաչ տէֆա ֆիրի չէնի իճրա էթտիքտէն մատտա մայէթինտէքի էշգիյալարտան պաղըլարընա տախի չէնի իճրա էթտիրիր։ Պատէհու աթէշտէ տէմիր գըզարրըպ պիչարէ ատէմէրին գուլագլարը վէ պուրունլարը իւզէրինէ տաղ պատար, վէ պունտա պէնզէր սայիր պիր չօգ էզիյէթլէր վերիր, վէ նիհայէթ Դամիր քէհեայա 100 լիրա հէտիյէ կէօնտէրիպ օղլունու վէ գօնշուլարընը գուրթարմասընը խապէր էտէր։ Օլ կիւնէրտէ տէվլէթի Իրանիյէ թէպատասընտան պիր զաթ քէնտի իչի իչուն օլ թարաֆտա պուլունուպ, Օսման աղանընն զէվվալը ատէմէրէ էթտիյի էզիյէթլէրի կէօրէրէք եիւրէյի տայանմագ, վէ 60 լիրա ֆիտիյէ վերիպ օնլարը գուրթարմագ իչուն Օսման աղա իլէ բաղարլըգ իտէր։ Միւսամիյէյհ մերհամէթլի զաթ, եանընտա պուլունան 27 լիրայը բէչինէն վերիր, վէ 33 լիրա իչուն պիր սէնէա թթա իտիպ պիչարէ ատէմէրի ճանավար Օսման աղանընն զուլմ ու զատրընտան գուրթարը։ Պիչարէ ատէմէր պուրատա կէլիպ պաշլարընա կէլէն ուգուպէթլէրի նագլ իտէրլէր, վէ գայմագամ պէյ վէ մէճլիս աղասընտան պիր գաչ զաթ սիւվարի ժանտարմասը իլէ 30 ոթլը պէրապէր ալարագ Օսման աղայը ախպ ու կիրիֆթ իթմէք իչուն մերգումուն չիֆթլիյինէ կիթարլէր։ Գայմագամ պէյ Օսման աղայա թէսլիմ օլունմասընը թէքրիֆ իթմէքտէ, օլ շագի, «Պէնիմ գարիյէմ Զանղրը գաղասը տախիլինտէ տիր, սէն պէնիմ ամրիմ տէյիսին, սէնի թանըմամ, գալդ պաղալըմ» տէյիպ գայմագամ պէյէ մուխալէֆէթ իտէր։ Պու էնատէ գայմագամ պէյ մերգումու ճէպրէն թութմագը տիւշինիր իսէ տէ, մէճլիս ազալարը իչին ֆէնատա վարաճաղընը քէշֆ իտէրէք գայմագամ պէյի նիյէթինտէն վազ կէչիրիրլէր։ Պիր աղ սօնկրա աննաչը. լը քի Օսման աղա օլ ճիվարտա 30–40 սիլահլը ատէմ սագլամըշ օլուպ, էկէր գայմագամ պէյ շագիի ճէպրէն թութտուրաճագ օլսա իտի, վէ թարաֆէյնատէն պիր չօգ ճան զատաթը վուգու պուլաճագընա շիւպհէ եօգ իտի։ Գայմագամ պէյ թէհի տէսթ կէրի կէլիր, վէ քէյֆիյէթ միւթէասրրըֆլըղա, վիլայէթէ վէ Տէրսաատէթ պիրսիրիր իսէ տէ, թահրիր օլունան մազպաթալարը վէ քէշիտէ օլունան թէլէկրաֆլարը պիր սէմէրէսի հալա կէօրիւմէմիյինատէն շագի Օսման աղա տահա զիեատէ ճէսարէթ ալըպ Տէրսալի գարիեէսինի պասաճաղընը վէ Դամիր քէհեանընն սօեունու սիլսիլէսինի քէսէճէյինի թէհտիտ իտիեօր։ Պիչարէ Դամիր քէհեա գարիեէսինի թէր.ք պուրատա հիճրէթ իթմէյէ մէճպուր օլուր, վէ հալա իչինատէն կիւճիւնատէն օլարագ բէրիչան կէզմէք.քտէ տիր։

Գէորգ Ց. Հաճընէան

Սունկուրլու, դեկ. 26, 1881

(Ա-էոոբէր)

ԱԶԳՔ

ՂԱՆԻՑԵԷԹ ԻԻԼ ԼՈՒՂԱԹ

ՖՐԱՆՍԸԶՃԱ—ԹԻՒՐՔՃԷ

ՄՈՒՀԱՐԻԲԼԷՐԻ

Էնճիւմէնի թէֆթիշ վէ մուայէնէ տայիրէսինատէն

Շէ-էրէ վէ Մէ-ոյէ

Պէեանատէն միսսիոնի օլտուղու իւզրէ լիսանը ումումի հիւքմինիւ այմշ օլան, վէ լիւզիւմի թահսիլի մէմլէքէթիմիզ նէվրէսիտէկեանընն պու պապտէ կէօթերտիքլէրի չէվգ ու բազպէթատէն պաթթէր պուլունան Ֆրանսըզ լիսանընն մէվճուտ վէ միւթեատվիլ տիքսիոնէրլէրինատէն հիչ պիրիսի լիւզումի գատար ելթիսար իլէ պերապէր իսթիմալ օլունան լուղաթը լազմէէի ճամի օլմամաղլէ, պունլարատան եալընըզ պիրինին իսթիհսալի լուղէթճէ օլան իհթիեաճը թէմամը իլէ տաճի օլամաեբպ, էքսէրիա տիկէրլէրինէ միւրաճատաթէ տախի լիւզում հիսս իթթիրմէ.քտէ, վէ պու սուրէթլէ պիր գաչ լուղէթ քիթապընն էլտէ պուլունմասընա մէճպուրիեէթ էլվիրմէ.քտէ օլտուղու մէշհուտ տըր, հալ պու քի, լուղաթը միսսիմամէէի լազմէէի հավի պիր քիթապ թէրթիպ օլունսա, էրպապը թահսիլ օնունա իքթիֆա իտէպլէճէկինտէն, օ՛ քիւֆէթ օրթատան գալգար, պինատէն ալէյհ պիեանքի զամիրի մէէլուֆ իսթիլահարը բէսմիեէ լուղէթի թապիեէ վէ ֆէլէսէֆէ, վէ սայիր Ֆրանսըզն ճա թիւրքճէ տիքսիոնէրլէրտէմուղնի, վէ գըրգ պին լուղէթի միհթէմվի օլաճագ պիր սուրէթատէ էօյլէ պիր լուղէթ քիթապընն ճէմ վէ թէլպիգլյէ, ֆօրմա ֆօրմա թապինէ տախի միւպաշէրէթ օլունտուղունատան, պիր դաչ պին լուղէթի հավի օլան իլք ճիւզէրինին եագբն վագթտա նէշրի մուսամմէմ տիր, ճէպտէ թաշընապլէճէ.ք պիր սուրէթատէ լուղէթին գըթասը ուֆագ օլտուղու կիպի լիսանը թիւրքիեէ ինթիսապի օրմաեան էճնէպլէրին տախի իսթիֆատէսի նազարը տիդգաթէ ալընտըղընատան, քէլիմաթը թիւրքիեէ պէթէքրար ֆրանսըզ հրուֆաթը իլէ, եաղըմշ, վէ օ թարդտա թէրթիպ իտիլմիշ տիր։

Մէզքուր քիթապ թախմինան օթուզ պէշ ճիւզէ պալիղ օլաճաղընատան, օթուզ իքի սահիֆէտէն իպարէթ օլան պիր ճիւզիւ իքի, վէ թէքմիլինին ապօնէսի էլլի տէօրթ ղուրուշ տուր. շիմտիտէն ապօնէ օրմագ արզուսինատէ պուլունան զէվաթը քիրամ Պաչը Ալի ճատաէսինատէ 46 նիւմէրօլու Առաքէլ էտ

(¹) Սէմէն թէաքիս իթմէսի։

(¹) Պէնտի մէզպուրատէ տախի օգունտուղունա կէօրէ, պու պապտէ լազմ կէլէն հիմմէթին պիյիւքբայը, թալէպէկեանը միսսիմիէյհիմին վազիֆէի հազիգէթքեարանէյէրինէ թէալիւգ իտէճէյի պէտիհի տիր։

ֆլնտինին տիւքքեսանընա միւրա. ճաաթ պուեուլմալարը։

* * *

Թուճտան Գըզլարբն Շինճի ճիւ. գիւ չբդմիշ տրը։

* * *

Լսրաբը Փարլստէն վէ Թուճտան Գըզլարտան, Գալաթաճըլար պաշը խարիճինտէ, Էսիրնէրի Գէորդ ազանը Թիւթիւնճիւ տիւքքեսանընա տախի սաթըլմադտաբը։

* * *

Իսթանպոլ քէօբրիւ եանընտա, Վալիտէ խանը դարուսու իթթիսալինտէ ԿՆիւմէրօլու քիթապխանէյի Օսմանիտէ, հէր նէվի թարիխ, Բոման, թէաթրո քիթապլարը, նիզամնամէլէր վէ սայիր հէր լսանտան, հէր ճինսմէքթէպ քիթապլէրի ֆիրուխթ օլունմագտա օլուղունտան, թէշրիֆ պույուրան զաթլարը, հէր վէճհէյ մէճմուն գրլընաճագլարը պէեան օլունուր։

Մահէլլի մէզպուրտա, պիզիմ Տիւսթուրլար վէ Թուճտան Գըզլար տախի սաթըլբը։

* * *

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

կամ

ՆԱԽԱԳԻՏԵԼԻՔ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԵՒ ԲՆԱԿԱՆ ԻՐԱՑ

Թարգմանութիւն Կարնոյ Աղգ. դպրոցի աշակերտաց

Ընթերցանասիրեան արժանի գրքոյկ մ'է, և կընայ նոր տարուայ առթիւ խիստ յարմարապէս իբր նուէր գործածուիլ։

Կը գտնուի բոլոր գրավաճառաց քով, և Ղալաթիա, Զագըրեան Ցարութիւն էֆէնտիի թղթավաճառանոցը թիւ 16։ Գինն է 60 բարա, շատ գնողներուն սովորականէն աւելի զեղչ կ'ըլայ։

* * *

Նորայր էֆէնտինին Ֆրանսերէնաէրմէնիճէ լուղէթ քիթապընին 8½ ինճիւ ֆօրմատը տախի նէշր օլունմուշ տուր։

Սաթըլբը Իսթանպոլտա քեաֆէյի Հայ քիթապճըլարտա, վէ Պէյօղլունտա Մ. Վայսբն քիթապճը տիւքքեսանընտա։

Հէր ֆօրմանընն ֆիյաթը 60 բարա մէճիտտիր։ Ապոնման ֆիյաթը բէշինէն թէէտիյէ օլմադ իւզէրէ 1 1/2 լիրայը Օսմանի։

* * *

ՇԱՐԳ ՄՈՒՀԱՐԷՊԷՍԻ

ՀԻՐԵԱՑԷՍԻ

Լիսանը Թիւրքի վէ հրուֆաթը Էրմէնի իլէ միւթէվէֆա Վարդան պէյին սօն էսէրի պերկիզուիտէսի օլուբ, Միհրան Ս. Քիթապճեանընն հիմէմատ ու մէսարիֆաթըյլա Թապ իտիլմիշ օլան վէ իքի հիլտէն իպարէթ պուլունան Օսմանլը-Բուս սօն մուհարէպէսինին հիքեաեէյի մէշհուրէսի պուտֆա ազ գալմըշ օլուղունտան, կէրէք զաղէթատըզ մաթպասընտա սահիպի թարաֆընտան, վէ կէրէք Իսթանպոլտա Զիլինկիրլէր ճատտէսինտէ Ղուկասեան, վէ Էմին էօնիւնտէ Սիմոն Փափազեան էֆէնտիլէրին քիւթիւպխանէլէրինտէ սաթըլմագտա տուր։

ԻԼԱՆԱԹ

Գարաքէօյ քէօբրիւսիւ իւզէրինտէ վագը պէյգահվէ սահիպլէրի օլուպ, սթիտէ վագը իմզա իտէնլէր, Պօղազ իչինէ, Գատըքէօյ, Իւսկիւտարա վէ ատալարա կիթմէքտէ օլան էհալիյէ իլան իտէրլէր քի, Թրօատ նամ չարապէն տէբօղիթէրլէրի օրուպ, կէրէք սանտըգլար իլէ վէ կէրէք չէչէլէր իլէ ֆապրիգա ֆիեաթընա ֆիրուխթ իթմէքտէ տիր։

—

Գօնսթանթէն Գօնսթանթինիտէն Պէշիքթաշ, պիւյիւք գազինօ, Ն. 52, սապըգ Բալօսի,

Թրօատ շարապընընն տէբօսու կէրէք սանտըգլա վէ կէրէք չիչէ իւէ Ֆապրիգա ֆիեաթընա ֆիրուխթ օլունուր։

—

ԻՆԿԻԼԻԶ ԷՃԶԱՀԱՆԷՍԻ

Ն. վէ Ժ. Քանզիւք պիրատէրլէր

Մէզքիւր էճզահանէ, էճզալարընընն զայէթլէ իսիւկի վէ էճզայը քիմեէվիյէսի վէ ալէա շարապլարբյլա միւշթէհիր օլուպ, էհալիյէ իլան իտէր քի, կէրէք սանտըգլարընա վէ կէրէք չիչէլէր իւէ Ֆապրիգա ֆիեաթընա Թրօատ շարապը ֆիրուխթ իթմէքտէ տիր։

—

ԳԸԼԳՈՒՐՆՈՒ

Մ. Տ. Տիվօլի միւքէպէր էհալիյէ իլան իտէր քի, Շարգ շարապլարը չիրքէթիյէ պիր մուգավէլէ ագտ իտէրէք, Ֆէնէր իչին, Ֆապրիգա ֆիեաթընա Թրօատ շարապը ֆիրուխթ իթմէքտէ տիր։

—

ԻՍԹԱՆՊՕԼ ՊՕՆ ՄԱՐՇԷՍԻ

100,000 գալէմ էմթաաեա միւշթէրիլէրիմիզին գօլայլըղը իչին, իւավէ էյլէտիք Թրօատ շարապը, Գալաթա ֆիեաթընա ֆիրուխթ իթմէքտէյիզ։

—

ԷԲԻՐ ԷՃԶԱԽԱՆԷՍԻ

Օկիւսթ Թիթօս սահիպի, Գալաթատա Թրամվայ ճատտէսի տէբօ վէ ֆիրուխթ օլունուր Թրօատ շարապը, Ֆապրիգա ֆիեաթընա, սանտըգլար վէ չիչէլէր իւէ։

—

Ճէվամիի շէրիֆէ էյլին լիզամի օլան ալթը պին գըյեէ բուղէնի դէյլին էսմանը էիզիւք ալիտուն եիւղ դուրուշ իթիպարը իլէ եիկիրմի պիր կիւն միրուրինտէ իթա օլունմագ շարթը վէ շէրաիթի սայիրէ իլէ իճրա օլունան միւնազասընտա պէհէր գըյեէսի պէշ դուրուշ եիկիրմի պէշ բարատտա թալիպի իւհտէսինտէ պուլունտուղունա, վէ մահի հալը բումինին օն ալթընը ճիւմատա իրթէսի կիւնիւ սաաթ տօղուզտա դարարը վիրիլէճէկինէ պինաէն, վաղթը մէզքիւրատէն էվվէլ նօգտանը իլէ իթատեէ թալիպ օլանլարբն, վէ բազար իրթէսի կիւնիւ տախի եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանլարբն էյզաֆը հիւմաեան մէճլիսի խաբէսինէ կէլմէլէրի։

13 քեանունի սանի 97

1—3

Անտոն Տէրմիշեան վէ հաճի Բառնիկ Սէֆէրեան գումբանեասը, պուտէֆա Թօրխանէտէ, Իւսկիւտար վաքօրու իսկէլէսինտէ, էմլաքը հիւմեան մնաղազալարընտան նիւմէրօ 22 մաղազատա, ալէա ճինտէն օլարադ, սօպա վէ մնթպախ իչին, Գարտիֆ վէ Նիւգասթլ մատէն քէսմիրիւ սաթըլմագտա տրը։

Մարատան սօնրա, մէզքիւր մաղազատա, տատէթա քէսմիւր իլէ օտուն տախի պուլունաճագ տրը։

ԹՐՕԱՏ ՇԱՐԱՊԸ

Գալաթատա, միլլէթի էրմէնիեան Ս. Լուսաւորիչ քիլիսէսի դարուսու գարշըսընտա վագը 21 նիւմէրօլու Բումճա Նէօյօղլու ղազէթասը մնթպատսը ալթընտա միւսիւ Մանուսոս վէ գումբանեասը մնաղազասընտա նէֆիս Թրօատ շարապլարը պուլունմագտա օլուպ, վէ մէզքիւր շարապլարը իսթիմալ իթմէքտէ օլանլար իզհարը մէճմուհիյէթի իթմէքտէ օլուղունտան, էօյլէ պիր թազմ հիյլէի վէ եարմա շարապլարա ալտանմագ իսթէմէեն զամանարբն, մէզքիւր մաղազատա թէշրիֆլէրի տավէթ օլունուր։

—

ՏՕՐԹԼՕՐ

ԱՆԱՆԵԱՆ ԷՖԷՆԴԻ

Մէրթէպլի Թըպպիյէյի Շահանէ գուլաղ, պօղազ վէ պուրուն էմրապը մուալլիմի Տօղթէօր Անանեան էֆէնտի, պուտէֆա մահկէմի իգամէթինի Թարլա պաշը ճատտէսինտէ 24 նիւմէրօլու քէնտի խանէսինէ նագլ իթմիշ օլուղունու, վէ քէնտիսինէ միւրաճաաթ իստէն խանթէկեանը, մահէլլի մէզպուրտա, հէր կիւն, սաաթ 4 է գատար թէաատրի իստէճէկի կիպի, սաաթ 5 տէն 10 ա գատար տա, Պաղչէ-գարուսուհատա, Կիւմրիւք սբրասընտա Նէմցէ բօսթախանէսինին թիթալընտա, Հայազգային էճզախանէսինտէ պագաճաղընը միթէպէր էհալիեէ իլան իտէր։

—

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԻՍՊԷՋԱՐԵԱՆ

ԳԻՐԱՏԷՐԼԷՐ

Իսթանպոլտա Պաղչէ-գարուսունտա, Էմթաա կէօմրիւքչիւ գարշուսընտա քիւշտ իսլէտիկիմիզ 43 նիւմէրօլու էճզախանէմիզ իչին քեաֆֆէյի իլաճլարընընզը էվրօպատան հէնուզ ճէլմ իսլէմիշ օլուպ, քեաֆֆէյի իսթիհզարաթընընզը տախի, տիգդաթը թամամ իլէ հազըրլամըշ օլուղունմընզը տօղթօր էֆէնտիլէրէ վէ միւթէպէր էհսպիմիզէ իլան իտէրիզ։

Մէվսիմ իգթիզասընճա, պալըգ եաղը խսթիմալ իթմէքտէ օլան զէվաթա, գարընընզը վէ պօղուլմուշ եաղլարտան իէթինաղ իթմէք իսթէտիքլէրինտէ, հէնուզ կէթիրթմիշ օլուղունմուզ Բէթերմօլէր ֆապրիգասընընն հալիս մօրինա պուլընընզ էյլէրինին եաղընտան իշթիրա իթմէլէրինի խալիսանէ պէեան իտէրիզ։

Իլաճլարընն եաբրմասընընա ֆէվզէլատէ տիգդաթ օլունմագտա օլտուղու կիպի, ֆիյաթճա տախի, իտարէ իտէպիլէ էճկինտէն զիյատէ թալէպ իթմէմէյի քէնտիզէ մէսլէք իթթիխազ իթմիշ օլաուղումուզտան, թէշրիֆ իտէն միւշթէրիլէրին մէճմուն գալաճագլարը պի իշթիպահ աբը։

Էճզախանէմիզէ, մէմլէքէթիմիզին էն միւթէպէր տօղթօրլարընտան, տօղթօր Գ. Թիւրապեան էֆէնտի տէվամ իթմէքտէ օլուպ, բազար կիւնլէրինտէն մատտա, հէր կիւն սաաթ 6 տան 9 ա գատար հասթալարընա պաղմագտա տրը, վէ կէօզ, գուլաք թապիպի տօղթօր Գուսթամիրիս տախի հէր կիւն հասթալարընը սաաթ 7½ տան 9 ա գատար գապուլ իթմէքտէ օլուպ, սայիր միւթէպէր տօղթօրլարտան տախի տէվամ իտէնլէր վարտրը։

Ց. ԻՍՊԷՋԷՐԵԱՆ

Տօղքօր Ստեփան էֆէնտի Դաւիթեան, Իսթանպօլտա, Գալաթաճրլար պաշը գարուսու խարիճինտէ վագը բուղաչաճը ֆուրտնու պարշբաքնտա պուլունան 13 նիւմէրօ իլէ միւրաղատ խանէտէ իգամէթի իթմէքտէ, վէ հէր կիւն էօյլէեէ գատար, եա խանէսինտէ, վէ եախատ մէզքիւր խանէեէ եաղընն օլան թրամվայ ճատաէսինտէ քեաեին Մահմուտիյէ վէ Սալթանիյէ էճզախանէլէրինտէ պուլունաճաղը կիպի, էօյլէտէն սօնրա տախի, Եէնի ճամիի շէրիֆի հավլուսունտա սաաթին գարշըսընտա վագը Ալլահվէրտիեան էճզախանէսինտէ, վէ պիւյիւք կիւմրիւկչիւն գարշըսընտա Իսպէշէրեան էճզախանէսինէ, Աղաէրայ ճատտէսինտէ Շաղարճեան էճզախանէսինտէ պուլունմագտա, վէ էմրազը սայիրէտէն պաշղա, շիմտիյէ գատար քէսպի շէօհրէթ իյէմիշ օլուղու լավ թանըլըգ իլէ, քիւչիւք չօճուղլարա տայիս օլան խասթալըգլարա թաղմագլըգ սէլիեաթ վէ իճրասընա տէվամ էյլէմէքտէ տիր։

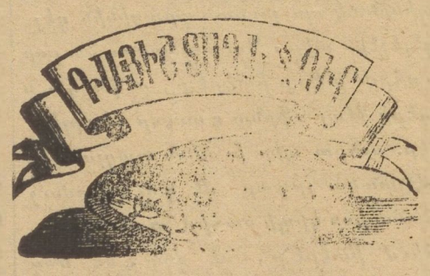

Գայիշ-տաղը սուեու խարէսի թարաֆընտան, բայրթախթըմըզ բիայէթլու էհալիսինէ իխթար օլունուր քի, մէզքիւր սուտան ալմագլըղա իթիպար իտէն զաթլարընը քէմալ մէրթէպէ մէճմուհիյէթլէրի նիյէթիյլէ, հէր նէվի ֆէտաքեարլըգ կէօզէ ալընարագ, տայիմա թազէ օլմասընա, վէ քէնտի թապիի հալինտէ պուլունմա, սընա, սայ ու իգտամ օլունմագտա տրը։

Պէյօղլու, Գալաթա, Իսթանպոլ վէ սայիր սէմթլէր իչին, պիւյիւք պիր, վէ եախատ քիւչիւք իքի ֆիլը սու իչին, քէնտի խանէլէրինէ թէսլիմ օլունմագ իւզրէ, պիր չէյրէք մէճիտ թալէպ օլունմագտա էսէ սէ, կիւնտէ պէշ ֆիլը տան զիեատէ ալան զաթլար իւէ, այրընա բազարլըգ տախի օլունապիլիճէք տիր։

Բիայէթլու էհալիյէ պիր դօլայլըգ օլմագ իչին, արզու իտէն զաթլարա, պիլէթ տէֆթէրլէրի տախի իթա օլունաճագ տրը։

Մէզքիւր սուեուն եէրինէ, պաշղա սու վիրիլմէքլիք հիյլէսինտէն արի օլմագ իչին, բիայէթլու միւշթէրիլէրտէն, ֆիլը-լարընը իւզէրինտէ պուլունան ֆիլը վէ կէմի տէմիրի բէսիմի եաֆթարտա պուլունմասընա, տիգդաթը քեամիլ պուեուրմալարը բէհա օլունուր։

Բիայէթլու միւշթէրիլէր, չիմտիքի հալտէ, քէնտի էմրէրինի վիրմէք իչին, իսթանպօլտա Սիրքէճի իսկէլէսինտէ, վագը 31 նիւմէրօլու մաղազատա, վէ Ֆընտրգլըտա, սահիպտէ Քէրէսթէճի օղաղընտա քեային 11 նիւմէրօլու տէբօեա, վէ Պէյօղլուտա տախի, Թագսիմտ, միլլէթի Բումիեանընն Ս. Թրիսթա քիլիսէսի հավլուսունտա վագը տէբօեա Թէշրիֆ իյէմէլէրի էխթար օլունուր։

ՄՈՒՍՑԷՆԷՑԻ ԽՍԹԷԿԵԱՆ

ՏՕՔԹԷՕՐ ՇՈՒԱՐՑ

Էջմիածին, Եղբ. տան. տարի 4 և էջոր

40-Պիւյիւք Հէնաէք սողաղը-40

Տօքթէօրիւ միւմարիէյէին գապինէսինտէ, հէր նէվի հավա պօշալարը, վէ նէֆէս եօլարընա էնվայը էճզա պուխարլարը իւֆլէմէկէ մնխասուս ալէթլէր մէվճուտ օլուպ, ադ ճիկէր վէ պօղազ վէ պուրուն խասթալըգլարընա խուսուսի օլարագ պագտըղը կիպի, էնէքթրիք ալէթլէրիյլէ իճրա օլունան հէր նէվի թէտավիյի եաբար; էսկի կէօքիւղ վէ նէզլէ, վէ պօղմանճա էօքսիրիւք, վէ տիֆթէրի վէ եէլ վէ սինիր խասթալըգլարը, վէ քէօթրիւմիւք վէ սարա կիպի իլէթլէրին թապիպի խուսուսիսի տիր։

Քէզա, կիզլի խասթալըգլար, զայիֆիւք վէ զայրիհիւմ։

ԿՐԹԱՐԱՆ

Հայկական Տիպոգրաֆիան

ՑՕՐՆԵԱՑ

ՎԱՀԱՆ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ

ԻԿՐԹՍ. ՐՅՍ. Ն

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳԵՂԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ցօրնեաց

ՓՈՐԱԳՐԻՉ ՎԱՀԱՆ ԹԷԼԼԱԼԵԱՆ

ՎԱՒԵՐԱՑԵԱԼ

Ի ԿՐԹԱԿԱՆ ՏԵՍՉՈՒԹԵՆԷ ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ՀՐԱՄԱՆԱՒ

ԺՈՂՈՎՈՑ ՊԱՇՏՕՆԷԻՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ ԿՐԹՈՒԹԵԱՆ

Սոյն գեղագրութիւնը չորս մասերէ բաղկացեալ է։

Շեղագիր, Նրբագիր, բոլորագիր և կօթագիր. այժմ շեղագրի մասը կը հրատարակուի որ վեց դասերէ կամ տետրակներէ պրտի բաղկանայ։ Ա. վարժութիւն տառերու. —Բ. միավանկ բառեր. —Գ. բազմավանկ բառեր. —Դ. պարբերութիւններ. —Ե. գլխագիր և թուանշաններ. —Զ. գլխագրով սկսեալ բառեր։

Կեդրոնատեղին է փորագրիչ Վ. Թէլլալեանի գործարանը Կ. Պոլիս Ուղուն շարչը 576 և ամէն գրավաճառաց և թղթավաճառաց քով։

Սոյն աշխատութիւնը ինչպէս շատերն ալ կը վկայեն մինչև հիմա գտնուածներէն դրութեամբ ամենէն լաւն, գնով ամենէն աժան, և կրկին նպատակաւն ալ գովելի և արդիւնաւոր է. վասն զի սոյն գործին համար մանաւոր տառեր փորագրուած և ձուլուած ըլլալով, բնականաբար նորա տպագրութիւնն ալ աժան և Հայ մանկտւոյն դիւրամատչելի ըլլալէն ի զատ, ի մասնաւորի կը նպաստէ նաև Հայ մամլոյն, որոյ տպագրական շարքին մէջ մինչև հիմա չի գտնուելով գեղագրական զարդաձև տառեր, սոյն տեսակ գործերն վիմագրութեան տրուելով շատ սուղ կելլէին. հետեւաբար դիտելի է որ Հայ արուեստաւորն՝ փոքրիկ գաստատեղի մը առթիւ պիտի լրացնէ միայն թէ՝ չի պարտաւորի կատարեալ իւր աշխատութիւնը։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԵՎՐՕՊԱ ՖՕՐՍԱԼԱՐՍ

Բարիս, 27 յունվ.

Գրանարգ ֆօնտսու 3%	82- 5
» » 5%	113 67½
Էսհամը Ռեմուսիէ աշըլտը	11-40
» » գարանտը	11-50
1865 Իսթիգրազը	-
1869 »	56-
1873 »	55-
Բուսիէլի չըմէնտը. Քահվիա.	46-
Օսմանլը Պանգասը	715-
Գրէտի Լիոնէ	800-
Բուս ֆօնտսու 5% (1877	87-
Բուսիանըն Շարք իսթիգրազը	75-½
Իթալիա ֆօնտսու	85-50
Մըսըր իսթիգ. պիրլէշմիշ	321-25
Իսբանեա խարիճի իսթիգրազը	26-½
Գամպիօ Լօնտրա իւզէրինէ	24-13

Բարիս, (Պուլվար) 27 յունվ.

Գրանարգ ֆօնտսու 5%	113-70
Էսհամը Ռեմուսիէ	11-95

Լօնտրա 27 յունվ.

Ինկիլիզ ֆօնտսիտի	99-15/16
Էսհամը Ռեմուսիէ աշըլտը	11-
» » գարանտը	11-¼
1865 Իսթիդրազը	14-
1869 »	12-¼
1871 »	65-
1872 (Պօնտի Թէզգօր)	22-½
1873 »	12-½
Տէվլէթի Ալինին 1877 իսթիգրազը	78-
Օսմանլը Պանգասը	18-¾
Բուսիա իսթիգրազը 1873	83½
Մըսըր իսթիգրազը պիրլէշմիշ	64-½
» իմթիեազը (չըմէնտը.)	88-¼
Տարիա անիեէ	64-
Մըսըրըն Եօլիտ իսթիգրազը	86-
1877 Մահարիսթան էհամը	99-
Գամպիօ Բարիզ	23-52

Վիէննա, 27 յունվ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիա	119-85
Բուսիէլի տէմիր եօլ թահվիլաթը	22-

ԳԱԼԱԹԱ ՖՕՐՍԱԼԸ

Էսհ. Ռեմ. յունվ 15 ագշմ. գբ.	12-21
» » յունվ. 16 սպհ. աչ.	12-26
» » Էն եիւքսէք	12-31
» » Էն աշաղը	12-26
» » Սաաթ 5 տէ	12-31
1863 Իսթիգ. (Մուքօն) 6% ֆ.	-
1865 » » 6% ֆ.	67-
1869 » (Բինար) 6% ֆ.	60-
1872 » (Պօնտի Թէզգօր	22-
1873 » (Բինար) 6% ֆ.	57-
Բուսիէլի չըմէնտրֆէր	49-
Տէրթ ղուրուշ	-
Հէվալէսիզ »	-
Ագչէ ֆայիզի %	8-

ԱԳՏԻՕՆԼԱՐ ՖԻԽԱԹ

Գրէտի ժէնէրալ 6%	6-35
Սօսիէթէ ժէն 6%	5- 5
Իսթանպոլ Պանգասը	10-
Սօսիէթէ Օթման	-
Թրամվայ 5%	355-
Լավրիօմ (մատէն)	155-

ԱԳԶԵԼԷՐԻՆ ՌԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 դրշտան	Ղ. Փ.
Ինկիլիզ լիրասը	110 17
Գրանարգ ալթունու	87-30
Բօլ	90-
Գրիմից ալթունու	31-20
Պէեաղ մէճիտիյէ	107-38
Մէթալիք	204-
Պէշլիք	208-10
Ալթըրգ	128-30
Պագըր	610-
Գարպոն գայիմէսի գարիք	877-

ԳԱԶՄԻԷՆԻՆ ԳԻԱԶԱՍԸ

Էն եիւքսէք	910-
Էն աշաղը	910-
Սաաթ 5 տէ	910-

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ ԿԱՐԱՊԵՏ Կ. ՓԱՆՈՍԵԱՆ